

Majev večer v gozdu.

Spisal Vaclav Kosmák. — Preložil Jožef Gruden.

Bože mili, kako krasno in prijetno je tukaj!“ sem dejal, ko sem legal v travo v senci vitkih brez ob robu gozda. — Bilo je koncem maja. Dan je bil soparen, in jaz sem šel v vročini nekaj ur po cesti. Nahodil sem se bil, zato sem z veseljem hitel v gozdni hlad in tam legel, da je solnce zahajalo za „gnado božjo“. Rekel sem samprisedi: oddahnem si nekoliko in potem bom šel laže in pridem morda v kakšno vas onkraj gozda. V imenu božjem jo mahnem po čisto neznani pokrajini. Tam sem pa legel, položil klobuk in palico poleg sebe, del roke pod glavo pa zrl razsvetljene, zlatozelene vrhove dreves. Zibali so se tiho, lahno, pa kazali jasnomodri nebesni obok. Po vejah so čivkale sinice; bolj tam je žvižgal drozd; se posmehovale šoje; kukale kukavice; zagrulil je divji golob, a nekje daleč zadaj je trkala žolna na drevesu, kakor bi kdo zabijal žebelj v rakev. Bilo mi je, kakor bi me te zibajoče se breze gugale, gozd mi je godel uspavanko — o saj ne morem povedati, kako mi je bilo. Zaprl sem oči, zaprl dušo in prenehal misliti — samo čutil sem. Tako je dojenčku v zibelj, ko mu popeva mati. —

Naenkrat zaslišim topot in šum. Prestrašen se vzravnam. Gošča poleg mene se razmakne, in mimo mene šine srnjak. Zapazivši me udari s prednjima nogama ob tla, se trenotek ustavi, zgane, debelo pogleda ter prestrašeno zameketa: „bebé be!“ Pa se obrne in zdirja v drugo stran. Zadrženo gledam okrog sebe: — bil je že somrak. Jaz pa v gozdu — lepem kakor sen — sem zasnival.

Kaj pa zdaj? Ali se naj vrnem? Čemu? Saj sem že videl ta kraj, odkoder prihajam. Mahnem jo naprej do noči, da pridem h kakšni strehi. Vzdignem se in krenem naprej v gozdno temo. Ptiči so utihnil, le drozd je žvižgal kakor v snu, kukavica kukala in mlada sova tam nekje skovikala. Tema je tiho legala na zemljo, kakor črn oblak iz grmovja, a v nji so švigale semtertja kresnice. Dobro sem jo ubiral četrť ure skozi gozd, izpolitikaje se ob korenine, rastoče preko ceste. Zdelo se mi je kakor bi slišal petje. Postojim in poslušam. In res: iz daljave so prihajali prijetni, zategnjeni glasovi in so se razlegali po temnem gozdu kakor angelski spev. „Kjer tako pojo,“ sem si mislil, „tam so dobri ljudje.“ Hitel sem tja, kar sem mogel, dokler nisem zagledal pred seboj velik travnik.

Travnik je bil ves v mesečini; le z one strani, odkoder sem prihajal, so padale nanj od dreves dolge, temne sence. Stopil sem v to senco. Na drugi strani je stala hišica pod mogočnimi starimi hrasti, a sredi travnika med nevelikimi, mladimi drevesi kapelica, s podobo križanega Jezusa. Pred to kapelico so klečali — videl sem jih dobro v mesečini — mož in žena z detetom v naročju. Za njima je klečal sivolas starček, na njegovi desnici deklica, a na desni strani deček. Ko sem prišel preko travnika, so nehali prepevati in so molili rožni venec. Mož je molil naprej, žena, starček in

otroci pa so molili za njim. In začela je žena prepevati z glasom, kakršnen more izvirati le iz dna pobožni duši, vsakemu pobožnemu Slovencu dobroznano pesem :

Marija, k tebi uboge reve
mi zapuščeni upijemo,
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo.

Otroci so peli pobožno kakor angeli, a dečkov glas je zvenel čisto kakor srebrn zvonček. Možev globoki glas pa je dodajal pesmi moč. Starčka je bilo jedva slišati: starce odlikuje modra beseda razumá, nikdar pa ne spev čuvstva. Dopeli so. Mati je vstala, pogledala najmanjše, še ne govoreče dete, ga poljubila, pa pripomnila: „Zdaj pa idimo v božjem imenu spat!“

Deklica je prijela starčka za roko, rekoč: „Dedek, primite se me, vam bom pomagala vstati.“ Potem pa mu je podala palico: „Nate drenovko!“ Starec se je oprl ob palico, vstal in držeč se deklice za roko, je tipal s palico po tleh in stopal za mlado materjo h koči. Bil je slep. Mož pa je stal razkoračen ter gledal okoli po gozdu. Imel je dolge močne brke, kakor sem opazil, a na glavi majhen klobuk. Zdaj se je obrnil v ono stran, kjer sem jaz stal. „He, kdo stoji tamle? Tonček prinesi mi puško pa odveži Peruna!“ je zaklical dečku obrnivši se za njim.

Tedaj sem stopil iz sence in krenil k možu.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus! Dober večer!“

„Na veke amen,“ je odgovoril. „Kdo ste?“

„Tod popotujem, pa sem se zakesnil in zaspal v gozdu. Rad bi dobil prenočišče.“

„Zakaj pa ste se tamkajle ustavili?“ je vprašal in pokazal na senco.

„Slišal sem vas prepevati in zato sem postal, da bi vas ne motil.“

Mož me je pogledal s plamenečimi očmi in, kakor bi se osrčil, pristavil: „Kaj prenočili bi radi? Ali vam je znan ta kraj?“

„Ne, ni mi znan. Ravno zato sem šel tod, da bi ga izpoznal.“

„No, ne svetoval bi vam hoditi dalje, lahko zaidete. Ako vam drago, ostanite pri nas čez noč. Jaz sem logar in bivam tamle v oni hišici. Moja žena vas rada sprejme, in kaj večerje tudi lahko dobite, če ste lačni.“

„Ako ste tako dobri, ostanem z veseljem pri vas, saj se mi nocoj nič kaj ne ljubi dalje.“

„No, pa z nami!“ me je povabil mož in se obrnil proti hišici.

Zdaj je pridirjal pes ter lajal in za njim je pritekel deček s puško.

„Perun, boš tiho! Hajd domov, grdoba! — No, Tonček, daj mi puško — si že priden — pa teci mamici povedat, da imamo gosta!“

Deček me je debelo pogledal pa zbežal proti domu. Pes se je plazil pred nami, povešal rep pa pogledoval gospodarja; kadar pa je pogledal mene, je zarežal. Ko sva prišla pred hišo, je že stala gospodinja med vratmi. Izza njenega krila sta kukala deček in deklica. „Lej, Francka, tega tujca sem pripeljal. Zakesnil se je v gozdu, pa bi rad še kje dobil prenočišče. Ne-

znana so mu tod pota; jaz pravim, naj rajši ostane pri nas, sicer utegne še zaiti.“

„Res je taka. Kaj bi neki silili naprej ponoči. Bog vas sprimi! Ostanite v božjem imenu pri nas; saj imate kje počivati.“

„Hvala lepa za prijaznost,“ sem se zahvaljeval, „kako pridem jaz tujec do tega?“

„Prav radi vam postrežemo,“ je prijazno pristavila logarica.

„Kaj pa, imaš še kaj večerje?“ je vprašal logar. „Kar vun prinesi, saj je tukaj prijetneje kakor v hiši. — Stopite sem, prijatelj!“ Peljal me je pod košat hrast k majhni mizi, iz preprostih desk narejeni. Sedla sva za mizo in kmalu je prinesla logarica na krožniku kos mesa in hleb kruha. Videl sem jo tedaj od blizu in v polnem mesečnem svitu. Bila je visoka zdrava žena, črnih las, prijazno lesketajočih se oči in okroglih lic. Na glavi je imela robec zadaj zavezan in na sebi lahko jopo. Postavila je krožnik predme in mi ponujala: „Nate, pokrepčajte se! Kar moremo, radi damo — kos domačega zajca.“

„To je logarska divjačina,“ je pripomnil mož. „Te smemo streljati zase, ker kopljejo luknje in preganjajo zajce; a vruga je težko ustreliti — kar prevali se vam čez cesto kakor klopčič.“

„Ne govori tako,“ ga je posvarila žena. „Vi lovci imate pri vsaki besedi vruga v ustih.“

„Kaj boš ponujala sitnosti? Spat pojdi, spat, midva se bova že razumela. Kam boš postlala gospodu?“

„V zimski kuhinji.“

„Prav, prav.“

„Lahko noč!“

„Lahko noč,“ sem se zahvalil in začel večerjati.

Logar je sedel ter gledal predse. Noč je bila jasna kakor dan, toliko da si videl zvezde. Nedaleč je zakukala kukavica. Prisluškal sem: „Kaj je to? Ali ni kukavica?“

„I, kaj je ne poznate?“

„Ali prepeva kukavica tudi ponoči?“

„Če sveti mesec, poje celo noč.“

„Tega pa nisem vedel.“

„Saj niste lovec.“

Jedel sem naprej. Izdaleka je klicalo nekaj kakor glas žabe: „kui, kui!“

„To je čaplja,“ je pripomnil logar. „A tamle kriči sova. Jo slišite?“

„Slišim.“

Tiho so stali hrasti nad nami; iz gozda sem je le zdajpzdaj kaj zašumelo, kakor bi se bila zlomila suha veja.

„Bože moj, kako krasno je tukaj v gozdu!“ sem vzdihnil.

„Ne, da bi dejal; samo da bi ne bilo divjih lovcev.“

„Ste imeli že kaj opraviti z njimi?“ Logar je zamahnil z roko in pljunil na tla. „Lahko bi povedal marsikaj. Pa je že pozno: pojdem spat, da morem jutri zgodaj vstati.“

„Prosim vas, vzbudite še mene! Pojdem z vami malo po gozdu, ako dovolite.“

„Prav veselilo me bo. Krasen gozd imamo — marsikaj boste videli.“

Vstala sva. Logar me je popeljal v temačno staničo, pokazal mi posteljo, pa dejal: „Lahko noč, pa ne odpirajte oken; proti jutru je nezdrav vzduh, in kdor ni vajen, bi utegnil zboleti.“ —

Naslednjega dne me je logar rano vzbudil, ko je bil v gozdu še somrak in so se jeli svitati samo še vrhovi najvišjih dreves. Zavila sva v šumo. Gozd je bil sam spev, sama rosa, sam cvet, sam vonj. Ko pa je logar videl, da sem tako prešinjen od krasnega gozda, me je silil, naj ostanem pri njem še par dni, da mi pokaže vse, kar je lepega v gozdu, in pove marsikaj iz svojega življenja.

Kaj rad sem sprejel to ponudbo. In vodil me je po posekah, po mladovju, med mogočnimi orjaki, skozi goščave dol in gor. Tupatam sva sedla pod temnimi hrasti, kamor je hodila srna lizat potreseno sol; sedla sva k jarku pod jelševjem ob žuborečem potoku, kjer so cvetele spominčice, prepevali slavci in se oglašale čaplje; sedevala sva po kamenitih rebrih v gostem grmovju, kjer je rastlo brinje, dehtela materina dušica in poletavalo sto in sto metuljev — in tam mi je pripovedoval logar različne važne dogodke iz svojega življenja.

Pomladne basni.

1. Kos in pastiričica.

Ze so topli pomladni žarki stalili mrzli sneg in privabili tuintam bel zvonček ali rumeno trobentico iz premrlih tal. Črni kos je veselo žvižgal v gosti seči širne ograde radostno pomladansko pesem. In kaj bi ne žvižgal radostne volje, saj je spet ozelenela tista veja, na katero bo pripel drobno gnezdo; saj je spet ozelenela ograda, njegovo kraljestvo.

Priletela je pastiričica k seči, veselo potresla dolgi tanki repek in pozdravila kosa: „No, pozdravljen, stričko kos!“

„Ho, kaj si se že naveličala juga, da si že nazaj?“ se začudi ta.

„E, res lepo je na jugu, samo solnce, vedna pomlad, večer maj! A kaj, ko ni doma. Komaj sem že čakala, da mine zima; in takoj, ko sem začutila, da so prišli milejši dnevi v te kraje, sem zapustila južno solnce in poletela kolikor mogoče hitro, da spet pridem brž v domače kraje. No, in tu dobim tebe, dragega lanskega znanca. Kako si pa ti prezimil?“ povpraša pastiričica.